

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Javier Urkiola Bilbao

*Munitibar-
Arbatzegi-
Gerrikaitz,
Bizkaia (1961)*

Aurkibidea

Biografia

Uriona auzoko Gunengu baserrian bizi ziren errentero. Gurasoak herri bertakoak ziren. Lau senidetan gazteena, 1984an Ameriketara joan zen artzain, Gernika inguruan lan gutxi zegoelako orduan. Amaren aldetik bost osaba joan ziren AEBetara, aurretik. Osaba batek ireki zion bidea. Wilson konpañiara joan zen, Hammett herrira (Idaho). Arrantxoan bertan geratu zen bizitzen. Ezkongabea da.

Zintak

MUN-040

- **Proiektua:** Lea Ibarreko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Etxeberria, Idoia - Sapsootham, Itziar
- **Data:** 2025-09-09
- **Iraupena:** 61 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Odria, Haizea

Pasarteak

1. "Dolarren bila" Ameriketara

- **Erref:** MUN-040/004
- **Iraupena:** 0:04:56. **Hasi:** 00:02:57. **Bukatu:** 00:07:53
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara joateko arrazoiak
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskaldunak diasporan
- Diaspora » Disporara bidaia » Diasporara bidaia

Laburpena:

<p>Bost osaba joan ziren Ameriketara, amaren anaia guztiak. Javier joan orduko itzuliak ziren handik. Osaba batek esan zion Ameriketara lana zegoela eta Euskal Herriko egoera eskasa zela eta, 1984an joatea erabaki zuen, "dolarren bila". Beharrezko guztia eman zioten: pasaporteak, paperak... Bilbotik Madrilerara, handik Denverretera eta gero Boiserara egin zuen bidaia. Aireportura harrera egitera joan zitzaizkien itzultzaileekin (Espe eta Henry Alegria). Espek irratsaio bat egiten zuen euskaraz.</p>

2. Kanperero lanetan

- **Erref:** MUN-040/005

- **Iraupena:** 0:04:16. **Hasi:** 00:07:53. **Bukatu:** 00:12:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperook diasporan

Laburpena:

<p>Wilson konpañiara joan zen, Hammett herrira (Idaho). Kanpero lanetan jardun zuen, artzainei laguntzen. Denak euskaldunak ziren, bizkaitarrak gehienak. Mendian bi gizonek elkarrekin bizi behar zuten eta garrantzitsua zen ondo konpontzea. Denbora-pasarako tarte askorik ez zen izaten. Egunero joaten zitzairen "mayordomoa" edo "trokeroa" (kamioi gidaria) elikagaiak eramatera. Ardi guztiei ura eman behar zitzairen egunero. Gero hiru gizonek Javierrek prestatutakoa elkarrekin bazkaltzen zuten. Babarrunak zakueta edukitzen zituzten, barazkiak latetan. Ogia egiten ere ikasi zuen. Nola egiten zuen azaltzen du.</p>

3. Ureztatzaile lanak

- **Erref:** MUN-040/006
- **Iraupena:** 0:03:28. **Hasi:** 00:12:09. **Bukatu:** 00:15:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskaldunak diasporan
- Diaspora » Ohiturak eta bizimodua diasporan » Diasporako bizimodua
- Diaspora » Lana diasporan » Abeltzainak eta nekazariak diasporan

Laburpena:

<p>Ez zen askorik joan ardiekin mendira. Bigarren urtean arrantxoan geratu zen lanean. Ureztatze lanak egiten zituen. Orain automatiko egiten da baina orduan egunero hiru ureztatzaile behar ziren. Bost gizon egoten ziren arrantxoan lanean. Julio Zabalararen emazteak, Maria Luisak, egiten zituen etxeko lanak. Langile bakoitzak bere etxea zeukan lotarako.</p>

4. Jai egunetan egiten zutena

- **Erref:** MUN-040/007
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:15:37. **Bukatu:** 00:17:29
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriko bizimodua

Laburpena:

Larunbatetan egun librea izaten zuten. Hala ere artzain asko ez ziren arrantxotik mugitzen. Bera Mountain Home-ra edo Boisera joaten zen. Dantzak egoten ziren eta beste euskaldun batzuekin egoten zen. Batzuek bildotsak saldu ondoren pare bat hilabete ematen zituzten hotelean, eta urtarrilean berriro itzultzen ziren ardiekin.

5. Artzain batzuk irabazitakoa gastatu ere bai

- **Erref:** MUN-040/009
- **Iraupena:** 0:03:22. **Hasi:** 00:18:08. **Bukatu:** 00:21:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Artzaintza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Taberna giroa

Laburpena:

Jai egunetan Mountain Home-ra edo Boisera joaten ziren eta batzuek mozkortu eta liskarrak izaten zituzten. Javierren osabak Ameriketara joan zirenean 200 dolar eguneko irabazten zituzten eta janaria eta arropa merke zeuden. Artzainek dirua egiten zuten orduan, baina batzuek baita gastatu ere, tabernan edo emakumeekin.

6. Euskaldunen hotelak artzainez beteta

- **Erref:** MUN-040/010
- **Iraupena:** 0:02:56. **Hasi:** 00:21:30. **Bukatu:** 00:24:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperook diasporan
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskaldunak diasporan

Laburpena:

<p>Euskaldunen hotelak zeuden eta artzainak izaten ziren bezeroak. Hoteletan debekatuta zegoen emakumeak sartzea. Bera Ameriketara joan zenean dena ardiz beteta zegoen; orain, aldiz, dena behiak dira. Euskal artzainek ospe ona zuten.</p>

7. Azken euskal artzainak

- **Erref:** MUN-040/012
- **Iraupena:** 0:02:21. **Hasi:** 00:27:34. **Bukatu:** 00:29:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperook diasporan

Laburpena:

<p>Gaur egun ez da joaten artzainik Ameriketara; bere garaian joan ziren azkenetarikoak. 700 dolar ordaintzen zieten hilean. Urte osoa mendian ardiak zaintzen egonda aurreztu egiten zuten. Mediku-asegurua konpainiak ordaintzen zuen. Gaur egun norberak ordaindu behar du.</p>

8. Gaur egun ardien ordezkariak

- **Erref:** MUN-040/013
- **Iraupena:** 0:03:21. **Hasi:** 00:29:55. **Bukatu:** 00:33:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Abeltzainak eta nekazariak diasporan

Laburpena:

<p>Gaur egun Wilson arrantxoan bost mutil dabilta lanean, behiekin. Alpapa, artoa eta garia dauzkate, baina dena esne-behiak elikatzeko erabiltzen dute. Sobratzen dena saldu egiten dute. Erosleak haragi-behiak ikusi eta eroatera arrantxora joaten dira.</p>

9. Artzain batzuk 20 urtez Ameriketara

- **Erref:** MUN-040/017
- **Iraupena:** 0:02:19. **Hasi:** 00:37:28. **Bukatu:** 00:39:47
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperoak diasporan
- Diaspora » Ohiturak eta bizimodua diasporan » Familia eta harremanak diasporan

Laburpena:

<p>Artzain batzuk 20 urte eman zituzten han lanean. Erretiratutakoan batzuk Euskal Herrira bueltatu ziren, baina asko bertan hil ere bai. Askok ez zeukaten hilkutxa ordaintzeko dirurik ere, eta bertako familiek laguntzen zuten hileta antolatzen.</p>

10. Euskal Herritik andregaiarekin bueltatu

- **Erref:** MUN-040/018
- **Iraupena:** 0:03:05. **Hasi:** 00:39:47. **Bukatu:** 00:42:52
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperoak diasporan
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana
- Diaspora » Ohiturak eta bizimodua diasporan » Familia eta harremanak diasporan

Laburpena:

<p>Garai batean artzain asko zeuden Ameriketara. Askotan emazteak ere arrantxoan lan egiten zuen, etxeko lanetan. Batzuek Euskal Herrian topatzen zuten andregai eta gero Estatu Batuetara elkarrekin itzuli. Ezkondu, etxea erosi eta herrian topatzen zuten beste lan bat, ardiena utziz. Baina askotan bikote arazoak ere izaten ziren.</p>

11. Artzainen emazteentzat bizimodu zaila

- **Erref:** MUN-040/019
- **Iraupena:** 0:01:34. **Hasi:** 00:42:52. **Bukatu:** 00:44:26
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Lana diasporan » Artzainak eta kanperoak diasporan
- Diaspora » Ohiturak eta bizimodua diasporan » Emakumeak diasporan

- Diaspora » Ohiturak eta bizimodua diasporan » Diasporako bizimodua

Laburpena:

Artzain euskaldunekin Ameriketara joan ziren emakumeentzat ez zen bizimodu erraza. Hizkuntza ez zuten ezagutzen; edonora joateko kotxea behar zen; umeak... Sasoi hartan gidabaimena azterketarik egin gabe ematen zuten. Berari horrelaxe eman zion polizien buruak, Javierren ugazaba ezaguna zuelako.

12. Behiekin egiten diren lanak

- **Erref:** MUN-040/021
- **Iraupena:** 0:03:08. **Hasi:** 00:45:00. **Bukatu:** 00:48:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Baserría » Baserriko lanak » Baserriko tresnak

Laburpena:

Behiek jaten dutena sikua denez, ura eskura eduki behar dute beti. Lursailak gobernuarenak dira eta errenta ordaindu behar izaten dute. Sailez aldatzen joaten dira eta neguan etxera ekartzen dituzte.

13. Bertsolariak eta dantzariak

- **Erref:** MUN-040/023
- **Iraupena:** 0:03:23. **Hasi:** 00:49:04. **Bukatu:** 00:52:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Kultura » Dantza
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Gaztetako ibilerak
- Aisia » Kultura » Bertsolaritza
- Aisia » Jai-giroa

Laburpena:

Bertsolaritza gustatzen zaio. Mountain Home-n egon ziren pare bat bertsolari. Boisen badaude euskal dantza taldeak, Mountain Home-n dagoeneko ez. "Pikinikia" (picknick) lehen euskaldunetz beteta egoten zen, gaur egun oso gutxi dira euskaldunak. Asko aldatu da.

14. Euskalduna ala amerikarra?

- **Erref:** MUN-040/024
- **Iraupena:** 0:01:58. **Hasi:** 00:52:27. **Bukatu:** 00:54:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskal Herriarekin harremana
- Diaspora » Euskaldunak diasporan » Euskaldun sentimendua

Laburpena:

Denborarekin bertakoa bihurtzen zara eta urteak pasa ahala gero eta zailagoa da Euskal Herrira itzultzea.

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com